

Innehållsförteckning Leader DalÄlvarna

1. Bakgrund till planen sid 1
2. Val av område sid 2
3. Beskrivning av området DalÄlvarna sid 4
 - 3.1. Geografi och invånare sid 4
 - 3.2.. Åldersfördelning sid 4
 - 3.3.. Utbildning och kompetens sid 4
 - 3.4. Sysselsättningsläget sid 5
 - 3.5. Kommunikationer sid 5
 - 3.6. Natur och kulturvärden sid 6
 - 3.7. Miljö sid 7
 - 3.8. Jämställdhet och jämlikhet sid 7
 - 3.9. Social ekonomi sid 8
 - 3.10. Internationella kontakter sid 9
 - 3.11. Industri sid 9
 - 3.12. Turism sid 10
 - 3.13. Handel/övrig sid 10
 - 3.14. Lokal service sid 11
 - 3.15. Jord- och skogsbruk sid 11
 - 3.16. Sammanfattning Leaderområdet DalÄlvarna sid 12
4. Beskrivning av tidigare och pågående landsbygdsutveckling inom området sid 13
 - 4.1. Lokal mobilisering sid 13
5. Analys av Leaderområdet sid 14
 - 5.1. Styrkor, svagheter, hot och möjligheter sid 14
 - 5.2. Analys sid 15
6. Mål sid 18
7. Strategi sid 20
 - 7.1. Strategiska tankar sid 20
 - 7.2. Insatsområden sid 21
 - 7.2.1. Näringsliv/verksamheter sid 22
 - 7.2.2. Natur och kultur sid 23
 - 7.2.3. Lokalt engagemang sid 24
 - 7.2.4. Ungdomar sid 26
 - 7.3. Arbetsmetod sid 27
8. Samarbeten och nätverk sid 28
9. Koppling till andra program sid 29
10. LAG-grupp sid 30
11. Organisation sid 31
12. Resursbehov sid 32
13. Utvärdering och effektmål sid 33
14. Stöd för genomförande sid 34
15. Bilagor sid 35

1. Bakgrund till planen

Initiativet till ett Leaderområde togs av en grupp som arbetar med landsbygdsutveckling. I ett tidigt skede ställde sig kommunala företrädare bakom idén. Under arbetet har alltfler anslutit sig till tanken på ett Leaderområde som skall syfta till att stödja och utveckla landsbygden i respektive kommun. En förväntan på nytänkande och inspiration för utveckling gör Leader till en spännande utmaning för många.

Området följer Dalälvarnas flöden tills dess de rinner ihop. Tidigt var det älvdalarna som beboddes och var förbindelseled med andra tidiga samhällsbildningar. När Sverige blev ett land, i och med att Gustav Vasa befriade landet från utländskt herravälde, var detta område i fokus. Gustav Vasas minne lever i flera arrangemang i dessa kommunen, varav Vasaloppet är det största och mest kända.

När bilden av Sverige skapas vill man gärna framhålla området som Sveriges hjärta och även dess vagga. Historien och den starka kulturella traditionen gör att det finns fog för att påstå detta. Dialekter och sockendräkter är andra kännetecken för området. Här finns många bygdespel och stora arrangemang som bygger på historiska eller kulturella traditioner. I bygden finns ett stort engagemang för sådana frågor. Även byggnadskulturen har ett starkt fäste och bygden präglas av röda stugor med vita knutar.

Kulturen har bidragit till att turismen blivit en allt viktigare näring. Tydliga årstider bidrar till detta och området har stark sommar- och vinterturism. De relativt stora vattenytorna i form av främst Siljan och Dalälvarna bidrar till att området är attraktivt för turister. Arbetet med Leader påbörjades redan 2006 och har pågått i alla deltagande kommuner. Se bilaga

2. Val av område

Det sökande området består av kommunerna mellan Dalälvarnas förgreningar från norra Dalarna till älvarnas sammanflöde i Gagnef. De ingående kommunerna är Gagnef (10111 innevånare på 769km²), Leksand (15338 innevånare på 1225 km²), Malungs församling i Malung-Sälen (7105 innevånare på 1610 km²) Mora (20143 innevånare på 2828 km²), Orsa (7091 innevånare på 1742 km²), Rättvik 10883 innevånare på 1932 km²), Vansbro 6959 innevånare på 1549 km²) och Älvdalens församling med undantag av byarna Nornäs, Lövnäs, Rånäs och Hållbovallen i Älvdalens kommun 4857 innevånare på 2266 km²). Samtliga kommuner ingår i Dalarnas län. Övriga delar av Älvdalens och Malung-Sälens kommun kommer att ingå i FjällLeader. Ett nära samarbete har upprättats mellan Fjällleader och Leader DalÄlvarna. DalÄlvarnas befolkningstal är 82 487 invånare och den totala ytan uppgår till 13921 kvadratkilometer. Siffrorna är hämtade ur Länsstyrelsens i Dalarna broschyr *Fakta om Dalarnas län*. Befolkningsuppgifterna gäller per 2007-12-31. I området finns inte någon tätort med mer än 20.000 innevånare. Fördelningen kvinnor-män i området finns beskrivet i skriften *Kvinnor och män i Dalarna* och fördelningen är ganska jämn. Mora, Orsa och Rättvik har kvinnoöverskott medan övriga delar har mansöverskott.

Kommunerna tog 2006 upp frågan om att bli ett gemensamt Leaderområde. Det finns såväl geografiska som historiska skäl till detta. Området benämndes tidigt Öfre Dalarne.

Mellan dessa kommuner föreligger olika slags samarbeten inom ett stort antal områden. Samarbetet kan omfatta flertalet kommuner, likaväl som det är ett samarbete mellan två av dem.

Exempel på samarbeten är Region Dalarna, där Dalarnas samtliga kommuner ingår, Region Siljan och Siljan Turism som omfattar kommunerna runt Siljan, Inlandsbanans intressenter, kommunala nämnd- och bolagssamarbeten, Vasaloppssamarbete mellan Mora, Älvdalen och Malung-Sälen, m.m. m.m. För samtliga har turismen stor betydelse. Det sker också en betydande arbetspendling mellan dessa kommuner.

De senaste samarbetsprojektet behandlar kommunikationer och också EU-projektet Farled Dalarna, som avser öppna Dalälven från Hedemora till Orsa.

Samtliga kommuner har också relativt små tätorter med stor kringliggande landsbygd.

I varje kommun har förberedande arbete inför denna ansökan genomförts i form av lokala processer vars syfte bl.a. är att bevaka den egna kommunens lokala särart inom ramen för områdets ansökan. Se vidare Bilaga 1!

3. Beskrivning av området DalÄlvarna

3.1. Geografi och invånare

Området omfattar norra och västra Dalarna och domineras av det vattenlandskap som bildats kring Öster- och Västerdalälven. Älvar och sjöar har haft stor betydelse för landskapet och hur landskapet kommit att befolkas. Det består av relativt små tätorter och stora landsbygdsområden i alla kommunerna. För bygdernas bästa finns det ett gemensamt intresse att nå en allt bättre infrastruktur, främst i syfte att öka möjligheter att bo kvar, få utkomst och underlätta för besökare att nå området.

3.2. Åldersfördelning

Befolkningen har en högre medelålder än landet i övrigt. En stor del av inflyttningen består av s.k. hemvändare, som efter ett yrkesverksamt liv återvänder till sina gamla hemtrakter. Många unga främst flickor väljer att studera på annan ort och får också ofta arbete utanför länet. Det medför att befolkningen åldras eftersom inga inte flyttar in i samma utsträckning.

Detta medför också större önskemål och krav av service beroende på olika slags åldersrelaterade behov.

3.3. Utbildning och kompetens

Området har traditionellt en lägre utbildningsnivå än riket i sin helhet. Sammanvägt har det lägre utbildningsnivå än Dalarna i genomsnitt, som ligger klart under riksgenomsnittet. Det beror på industriinriktning, företagsstrukturer och bristande studietraditioner. Ute i kommunerna finns en ambition att ha låg-, mellan- och högstadieskolor nära befolkningen i byar och lokalsamhällen. Utbildningsnivån skiljer sig mellan män och kvinnor. På den eftergymnasiala utbildningsnivån ligger både männen och kvinnorna främst männen klart under riksnivån.

Behovet av kompetensutveckling är stort inom t.ex. kvalitetsteknik, IT och marknadsföring. Högskolan Dalarna, Entreprenörskolan och Siljansutbildarna arbetar för att täcka behoven av högskolekompetens.

Det är viktigt med kunskaper i entreprenörskap och företagande för att skapa nya verksamheter och därmed möjlighet till hållbar utkomst.

Inom ramen för EU:s kompetensstöd har en betydande utveckling skett.

Ytterligare uppgifter om utbildning finns i Fakta om Dalarnas län, okt. 2006.

3.4. Sysselsättningsläget

De senaste årens högkonjunktur har inneburit en kraftig minskning av arbetslösheten. Dock kvarstår ungdomsarbetslöshet och problem för personer med utländsk bakgrund att finna jobb. Även dessa områden visar på klart bättre siffror, även om mycket arbete återstår. Befolkningen i de glesaste delarna av området har ofta långa resor till och från arbetet. Under slutet av 1900-talet minskade sysselsättningen för att öka något i början av detta sekel. I dag är sysselsättningen hög. Inom vårt Leaderområde har Gagnef, Leksand, Malung-Sälen, Mora, Rättvik, Vansbro och Älvdalen högre sysselsättningsgrad än riket i övrigt både för män och kvinnor medan Orsa något mindre förvärvsarbetande kvinnor än riket i övrigt. Bland deltidsarbetande ligger kvinnorna under riksgenomsnittet.

Ytterligare uppgifter om sysselsättning finns i Fakta om Dalarnas län, okt. 2006 samt på hemsidan hos Region Dalarna. Dessutom hänvisar vi till skriften Kvinnor och män i Dalarna 2008.

3.5. Kommunikationer

Området kan nås per landsväg, järnväg och flyg. Kommunikationerna är viktiga för turistnäringen och industrin. Det finns starka intressen i bygden som önskar bättre väg- och järnvägsförbindelser. Vägsatsningar utanför länet bidrar till ändrade resandeströmmar. Förbifart Sala skall snabba upp trafiken mot Mälardalen, medan den nya motorvägen från Uppsala till Gävle kan påverka resandevägarna mot Sälen och Idre.

Befolkningen i området har stor andel bilar i trafik. Per 100 personer finns det ca 62 fordon, mot rikssnittet på 53,2. Detta är beroende av svag tillgången på allmänna kommunikationer och långa avstånd till arbete och service. Detta framgår av uppgifter hos Region Siljan.

Behov föreligger också av snabbare och bättre järnvägsförbindelser mot Stockholm. Ur turistisk synpunkt är satsningar på Inlandsbanan och Västerdalsbanan viktiga

Vattenvägarna i form av Dalälven har en stor turistisk betydelse. Flygtrafik sker på Mora-Siljans flygplats.

3.6. Natur och kulturvården

Området har skapats av inlandsisen och en naturkatastrof i form av ett förhistoriskt meteoritnedslag. Smärre meteoriter kan ha format landskapet i västra Dalarna. Det innebär att det finns en geologi som är särpräglad. Området omfattar den sydliga delen av fjällen i norr och en bördig landsbygd i syd. Skogen är utbredd och är därmed en betydande näring i större delen av området.

Siljansringen är en speciell del av LEADER-området, en sänka som omfattar Siljan, Orsasjön, Oresjön och Bodadalen.

Den uppkom genom ett meteoritnedslag för ca 360 miljoner år sedan. Än i dag kan man se spåren av nedslaget och området har stort intresse för geologer.

Genom blandningen av berg, skog och vatten är stora delar attraktivt för människor som söker vacker natur, stillhet och tysta omgivningar. Till detta hör rent vatten och frisk luft. Området är till stora delar glest bebyggt och ger stora möjligheter till närhet till orörd natur.

Andra möjligheter till turism finns inom områden som jakt och fiske. Tillgången på fiskevatten är stor, medan jaktmöjligheterna varierar med tillgången på vilda djur.

Dalälven har central betydelse för landskapet. Karl Erik Forsslund skriver bl.a. "Ett storvulet furstepar vandrar igenom var sin del av de två härliga Dalarna, Östra dalen och Västra dalen, såsom de av gammalt kallats. Det är de märkligaste och rikaste välsignelsebringande av alla Sveriges älvar." Han skriver vidare "Det är som om bådas öden vore knutna till varann alltifrån vaggan fram till bådas fästliga förmälning på den solskimrande Gagnefsslätten."

Västerdalälven rinner upp i sammanflödet av Görälven och Fuluälven, medan Österdalälven börjar med sammanflödet av bl.a. Storån, Foskan, Grundagsån och Grövlan.

Historiskt finns gamla traditioner som ännu finns kvar i delar av landskapet. Det finns spår från stenåldern och framåt. Namnet Dalarna förekommer redan år 1248 och namnet kommer från de två grenarna av Dalälven. Människorna i Dalarna har reagerat mot och med statsmakten i landet. Dalkarlarna gav stöd till Gustav Eriksson Vasa (1496-1560). När Gustav Vasa nyåret 1521-22 kom till Mora var han i starkt behov av stöd för att kunna driva de danska fogdarna ur landet och därmed befria det. Omsider fick han stöd från de norra delarna av Dalarna och kunde vända åter mot Stockholm med en stark bondehär. Dalkarlarna har också gjort dalauppror mot makthavarna i landet.

Det isolerade läget och den historiska traditionen har format dalfolket. Varje socken har sitt språk och sin folkdräkt. Här finns många bygdespel och andra arrangemang, som bygger på historisk eller kulturell grund. Typiska företeelser är midsommarfirande och spelmansmusik.

Även bebyggelsen är speciell. De röda stugorna med vita knutar är typiskt för Dalarna. Men här finns också de byklungor, som ger landskapet en karaktäristisk bild. Byggnaderna ligger samlade och åkerbruket sker runt om liksom i fäbodlar längre bort från gården. Detta beror delvis på att det laga skiftet inte genomfördes i Dalarna på samma sätt som i övriga landet. Många byggnader är knuttimrade. Genom bebyggelse och det öppna kulturlandskapet har människorna satt sin egen prägel på området och det har ett speciellt gemensamt värde i de aktuella bygderna.

Några andra företeelser som är typiska för DalÄlvarna är användandet av folkdräkter och andra traditioner.

3.7. Miljö

Behovet av långsiktig utveckling är stort för glesbygden. Naturresurserna har alltid varit en del av den dagliga hushållningen men också den långsiktiga överlevnaden. Naturvärden i området är betydande och andelen förnyelsebara naturresurser är stor. Miljömedvetandet växer och allt fler tar miljöhänsyn i sina verksamheter oavsett om det rör privata saker eller hör till näringsliv och förvaltning. Detta för med sig att efterfrågan på ekoturismen börjar växa sig starkare, samtidigt som det börjar finnas entreprenörer som är beredda att satsa på detta område. En samordning av detta med övrig turism är önskvärd.

Lantbrukets roll i miljöarbetet är viktig och området är beroende av förmågan att hålla landskapet öppet. I det regionala miljömålsarbetet har hoten mot det öppna kulturlandskapet framhållits av de flesta kommuner och organisationer som deltagit i processer. De regionala miljömålen förutsätter att arealen åkermark inte minskar ytterligare och att kulturmiljövärdena bevaras. Detta är av särskild betydelse för en hållbar utveckling av landsbygden.

Ytterligare uppgifter om miljön finns i Fakta om Dalarnas län, okt. 2006.

3.8. Jämställdhet och jämlikhet

Jämställdhet brukar i Sverige avgränsas till förhållandet mellan kvinnor och män. Jämlikhet är däremot ett vidare begrepp som avser rättvisa förhållanden mellan alla individer och grupper i samhället. Det utgår ifrån att alla människor har lika värde oavsett kön, ras religion, social tillhörighet m.m. Jämställdhet är en av de viktigaste jämlikhetsfrågorna.

I glesbygden har traditionellt kvinnorna spelat en viktig roll. I vissa delar av Dalarna har de också haft egna nischer som t.ex. vandringskullor, fäbodsarbete, och hårkullor.

Kvinnorna arbetar ibland deltid, då heltidsarbete inte alltid går att uppbringa. I glesbygden är de ofta hänvisade till arbete inom vård och omsorg. På många ställen är kvinnorna mycket aktiva inom utvecklingsarbetet av den egna bygden. En stor del av det ideella arbetet bärs upp av kvinnor. Detta har hittills varit mycket fruktsamt i norra och västra Dalarna. Fler kooperativ främst inom äldreomsorgen har tillkommit via detta kvinnliga engagemang. Detta har lett till höjd livskvalitet både för dessa kvinnor och för den äldre befolkningen. Det är viktigt att kvinnor stimuleras än mer till att utveckla idéer, som kan utvecklas till kommersiell verksamhet. Då skapas möjligheter, men också långsiktig hållbarhet och nya arbetstillfällen.

Det skall finnas lika möjligheter för alla, oavsett kön, att delta på alla nivåer i LEADER-området utifrån ett medvetet jämställdhetsperspektiv.

Det är också viktigt att beakta att olika slags etnisk bakgrund skall behandlas utifrån en jämlikhetssyn.

Ytterligare uppgifter om jämställdhet finns i Fakta om Dalarnas län, okt. 2006.

3.9. Social ekonomi

Olika bygdeutvecklingsprojekt har bidragit till att det idag finns livaktiga föreningar, grupperingar och enskilda personer, som driver på landsbygdens utveckling. Detta stöds i varierande grad av kommunerna inom området och förhoppningen är att detta stöd skall utvecklas och systematiseras, så att utvecklingen fortsätter och helst gör det i ökat tempo.

Den sociala sektorn är betydande och mycket arbete sker i samverkan mellan enskilda grupper och företag på orten. Kooperativ har övertagit verksamheter som den offentliga sektorn skulle haft svårt att driva lokalt. Det lokala och ideella engagemanget är en mycket viktig förutsättning för att bibehålla och förhoppningsvis utveckla såväl samhällets som den kommersiella servicen på landsbygden. Idrotten är mycket starkt representerad inom Dalälvsområdet. Det finns idrottsföreningar i hela området som engagerar gamla såväl som unga. De bedriver verksamhet på alla nivåer. Elitverksamheten har stor betydelse för besöksnäringen medan andra verksamheter stödjer folkhälsoarbetet och demokratin. Det mesta arbetet sker på ideell basis ute i föreningarna.

De stora arrangemangen som Vasaloppet, Vansbrosimningen, elitishockey m.m. kräver anställd personal och i många fall är arrangemangen en betydande arbetsgivare i bygden. Totalt sätt genererar idrotten flera hundratusen gästnätter i området.

Samverkan i gemensamma frågor på lokal nivå har alltid varit och är en nödvändighet för en positiv utveckling av landsbygden. I aktiva lokala utvecklingsgrupper samlas stora delar av bygdens befolkning för att framgångsrikt arbeta med hela bygdens utveckling. Man arbetar genomgående med att stärka den attraktiva livsmiljön, att genomföra åtgärder för att stärka och utveckla besöksnäringen, att bibehålla det öppna landskapet och att utveckla offentlig och kommersiell service på landsbygden. Lokala initiativ har väckt debatt och skapat engagemang. Steget från mobilisering till framgångsrikt och hållbart utvecklingsarbete kräver stora kraftansträngningar för att få ideell, offentlig och privat sektor att samverka samt en breda representation från alla håll, inte minst från kvinnor och unga i alla lokala föreningars utvecklingsarbete.

Det är viktigt att vi i samtliga utvecklingsgrupper arbetar för en jämställd representation både avseende deltagande och beslut. Underrepresenterat kön skall minst omfatta 40% i dessa grupperingar och beslut.

3.10. Internationella kontakter

Det föreligger ett vänortssamarbete och -utbyte i flera av kommunerna inom området. Vänorter finns i hela världen. Som exempel på det nämns Leksands utbyten med Japan och Moras med Kina.

Inom ramen för Leader har samarbete diskuterats med norra Finland, Norge och Baltikum. Det gäller finska Österbotten, norra Hedmark (Norge), södra Viljandi län (Estland), Ruijiangiregionen (Lettland) och Hartz (Tyskland). Vi kan även se möjligheter i de projekt (exempelvis inom bioenergisektorn) som drivs av kommunerna tillsammans med orter i andra länder.

3.11. Industri

För det övriga näringslivet har grunden varit småbruk - industrin kom relativt sent till området. Småföretagande och hantverk är andra viktiga näringskällor. Det finns ett lokalt engagemang för utveckling av uthålliga lokala satsningar för att stimulera till arbete och boende i främst de glesare bebyggda delarna. På senare år har det tillkommit flera satsningar på alternativa energikällor i syfte att skapa en miljövänligare bygd.

Andelen sysselsatta inom industrin varierar från 9 % till 22% av alla sysselsatta beroende på kommun. Andelen män som arbetar inom industrin är 3 ggr större än andelen kvinnor.

Ytterligare uppgifter om näringslivet finns i Fakta om Dalarnas län, okt. 2006 samt på Region Dalarnas hemsida.

3.12. Turism

Turismen har gamla anor. I och med att ångbåtstrafiken på Siljan utvecklades tog också turismen fart. När också järnvägen drogs fram från Krylbo till Insjön så blev möjligheterna till storskalig turism stora. Utbyggnaden av järnvägen fortsatte med Falun - Rättvik 1890 och Mora 1891. Sträckan Insjön - Rättvik öppnades först 1914. Med turismen kom uppbyggnaden av turisthotell och sommarstugor. Till utvecklingen bidrog perioden av idealism och hembygdsrörelse i början på 1900-talet. Den präglades bl. a. av namn som Anders Zorn, K E Forsslund, Gustav Ankarcrona, Ottilia Adelborg och Erik Axel Karlfeldt. Många av dessa kom inspirerade av H C Andersen och hans bok "I Sverig".

Sälen, Idre och Orsa Grönklitt drar till sig stora turistströmmar, men det finns ett antal mindre anläggning som betyder mycket för sitt närområde. Flera platser, t ex Venjan, marknadsför sig aktivt mot Tyskland och Holland.

Turismen har sedan successivt utvecklats till dagens stora turistström, sommar såväl som vinter. Denna bidrar med miljardbelopp till regionen årligen. De finns behov av att utveckla paketering av turistiska aktiviteter så att de passar också den internationella turismen, som t ex efterfrågar en 3 dagars resa genom Dalarna, med folkkultur på programmet.

Andelen kvinnor som arbetar inom turismen i området är större än andelen män.

Ytterligare uppgifter om turistnäringen finns i Fakta om Dalarnas län, okt. 2006.

3.13. Handel/övrig tjänstesektor

Detta område täcker många verksamheter. Mora är Dalarnas näst största handelscenter. Handeln är en viktig gren i alla kommuner. Den ger sysselsättning lokalt när servicen blir kvar i glesbygden. Personliga tjänster och företagstjänster sysselsätter från 12-28% av de sysselsatta beroende på kommun.

Vård och omsorg är viktiga offentliga verksamheter som i någon mån ger privata arbetstillfällen genom kooperativ och upphandlingar. Omsorgen ger viktig sysselsättning i glesbygden, där också behoven är stora, eftersom annan service ofta är mindre tillgänglig. Ca 20 % av den sysselsatta arbetskraften arbetar inom denna sektor.

Ytterligare uppgifter om handel och service finns i Fakta om Dalarnas län, okt. 2006 samt på Regions Dalarnas hemsida.

3.14. Lokal service

Landsbygdens människor har samma behov av service som de tätortsboende. Det gäller alla slag av offentlig service som barnomsorg, bibliotek, fritids- och kulturaktiviteter, kollektivtrafik, sjukvård, skola och äldreomsorg.

Den kommersiella servicen, främst dagligvarubutiker och bensinstationer, är ganska god, även om antalet har minskat under den senaste perioden. Lanthandeln har problem med distribution och konkurrensen från köpcentra i tätorterna. De senare påverkar i hög grad köptroheten mot handeln på landsbygden.

I området är ambitionen att upprätta lokala serviceplaner i samtliga kommuner, där aktörer på lokal nivå tar fram underlag och gör noggranna inventeringar som grundunderlag till planerna. En utveckling av servicen inom området skall bygga på och stärka den sociala, ekologiska och ekonomiska hållbarheten.

Om landsbygden på sikt skall förbli attraktiv måste den ha en fungerande service. Här finns det stora möjligheter att finna nya samarbetsvägar och lösningar för en positiv framtid. En lösning kan vara att offentlig och privat service samverkar på nya sätt. Myndigheter kan också bilda en ny tids servicekontor i glesbygd.

3.15. Jord- och skogsbruk

Traditionellt är denna näring stor. Kunskapen om skogsbruk är stor. Bio-bränslen blir en alltmer etablerad produkt, där restprodukter från skogsbruket blir kommersiellt gångbara. En stor del av skogen ägs av gemensamhetsskogar eller bolag. Trävaruindustrin finns inom området och våra skogsprodukter har avsättning också hos pappersbruken.

Kopplat till skogsnäring växer det fram en turism som söker sig till naturen och de rika värden som finns där. Detta ger på sikt en landsbygdsturism kopplad till denna näring.

Inom jordbruket ser vi en trend mot mer ekologiskt bruk. Företagen inom den sektorn får en allt bättre image och arbetar hårt för att etablera sina respektive varumärken.

Ytterligare uppgifter om jord- och skogsbruk finns i Fakta om Dalarnas län, okt. 2006.

3.16. Sammanfattning Leaderområdet DalÄlvarna

Samtliga kommuner har karaktären av landsbygdskommuner med en eller flera tätorter. Det finns ett betydande engagemang för landsbygden och dess utveckling.

I de flesta kommunerna finns det samarbetsformer för att på ett bra sätt utveckla landsbygden. Alla har sagt sig vilja skapa landsbygdsprogram.

Näringsliv och kultur har utvecklats utifrån historiska grunder. En kulturell särprägel finns i bruket av folkdräkter, folkmusik och andra traditioner. Hit kan även fäbodbruket räknas. Möjligheten att kunna leva kvar i sin hemvanda miljö kan ha betydelse för folkhälsan.

Samtliga kommuner har behov av mer utvecklade kommunikationer främst för att täcka behov hos näringsliv och turismen. Landsbygden riskerar tappa service efterhand arbetspendling krävs och regionala köpcentra byggs ut. Sådan service kommer att behövas, inte minst med tanke på att området har en åldrande befolkning. Därför krävs det olika slags lösningar för detta i framtiden.

Vidare behövs det flera livskraftiga verksamheter på landsbygden för att utveckla turismen, värna om lokala traditioner och hantverk samt hitta servicelösningar av olika slag. Samtidigt är det viktigt att värna om miljön.

Inom området finns goda möjligheter att utveckla branscher, som är tydligt kopplade till platsbundna resurser, d.v.s. de är inte flyttbara och inte möjliga att kopiera. Därmed ökas den lokala konkurrenskraften.

Behoven av sådan utveckling finns hos i alla ingående kommuner. Detta ger utrymme för nya kreativa lösningar och entreprenörskap i genomförandet.

4. Beskrivning av tidigare och pågående landsbygdsutveckling inom området.

4.1. Lokal mobilisering

Under LeaderII-perioden fanns ett område med säte i Siljansnäs. Erfarenheterna därifrån och från det nuvarande Mål 1-projektet Bästa Biten i Dalarna ligger till grund för denna ansökan. Dessutom har det funnits lokala Mål 2-utvecklingsprogram i alla kommuner.

Det finns byråd, sockenföreningar, bystugeföreningar, lokala utvecklingsgrupper m. fl. i hela området. De arbetar alla för sin bygds utveckling i en demokratisk form. I alla kommuner finns ett kommunbygderåd, som har en samlande roll och är byarnas röst in och ut i respektive kommun.

Under 2006 bedrevs också utbildning i landsbygdsutveckling, där fyra kommundelar i Malung-Sälen och Mora fick tillfälle att arbeta med sin utveckling. Utbildningen drevs av Entreprenörskolan med stöd från Länsstyrelsen.

Det finns starka krafter i snart sagt varje by som vill ta tag i sin utveckling. Arbetet med att mobilisera alltfler får aldrig avstanna, eftersom det är viktigt med stor uppslutning kring den egna bygdens utveckling. De processer som bidragit till att skapa denna ansökan beskrivs i bilaga 1.

Leaderområdets medel skall bl.a. användas för att finna metoder för att öka mobiliseringen.

5. Analys av Leaderområdet

Här presenteras en genomförd SWOT-analys för området, analys och slutsatser av denna.

5.1. Styrkor, svagheter, hot och möjligheter

För området har gjordes inledningsvis en grundläggande SWOT-analys. I varje kommun har liknande processer ägt rum. Analysen har kunnat bearbetas i olika grupper runt om i området, för att sedan behandlas vid ett stormöte i Moraparken den 29/5 2007.

Här redovisas det slutgiltiga resultatet från stormötet:

Strength (Styrkor)

Turismmöjligheter

Nyskapande och -tänkande förekommer

Ett rikt, brett och stark föreningsliv

Området har visat "go" i utvecklingsfrågor

Stark handel och besöksnäring

Tradition av mångsyssleri

Stark trä- och mekanisk industri

Traditionsbindning

En mångfasetterad kultur och natur

Kommunerna möjliggörare

Starka varumärken

Opportunity (Möjligheter)

Fler entreprenörer, mer entreprenörsanda

Utveckling av besöksnäringen

Bevarande, utveckling, förädling av jord- och skogsprodukter

Kraftsamling av bl.a. föreningar för byn bästa

Natur, luft, vatten, glesa områden ger stora och breda möjligheter till naturaktiviteter och naturturism

Bevarandet av kulturhistoriska värden och utveckling av nya breda kultursatningar

Bostadsmark finns

Utökning av produktions- och tillverkningsbranscher eller sektorer

Vattenlederna öppnar för nya möjligheter

Threat (Hot)

Kommunikationerna

Utglesning - avflyttning

Företagsnedläggningar/arbetslöshet

Ideella krafter orkar ej med

För starka traditioner/byråkrati

Offentlig byråkrati och stuprörtänkande - kommunalt, regionalt och nationellt

Oklart eller otydligt ansvar för utveckling av landsbygden

Miljöförstöring

Klimatförändringar

Weakness (Svagheter)

Arbetsstillfällena har minskat

Minskad tillgång på jobb

Statens verksamheter regionaliseras alltmer

Kommunikationer byggs inte ut

Dålig samordning kring turism

Relativt låg utbildningsnivå

Bostadsbyggandet eftersatt

Utglesning - avflyttning

Det finns för få nytänkande ideella krafter till följd av starka traditioner. Lokala intressen går före regionala, varför det är svårt att samlas kring vissa frågor.

5.2. Analys

Det uttalade stödet från alla i området ingående kommuner ger förutsättningar för en god offentlig uppslutning kring projektet. I många kommuner har också arbetet med att utveckla idéer och gruppera för framtida projekt i syfte att utveckla bygden tagit form.

Länsstyrelsens arbete för att stödja kommersiella servicecentra har också bidragit till att vi har en god grund att utgå ifrån.

Den kanske viktigaste framgångsfaktorn vi ser är att vi har ambitionen att löpande utvärdera projekten i syfte att följa främst hållbarhet och skapandet av arbetstillfällena.

En samlad analys ger vid handen att det finns möjligheter att utveckla framför allt turismen och besöksnäringen ännu mer. Inte minst inom området natur- och kulturturism finns det stora möjligheter för driftiga entreprenörer. Sådan verksamhet kan även kopplas till befintlig jordbruks- och skogsnäring. Varumärken som Dalälvarna, Siljan, timmerhus- och dalakultur och annat kan bli ännu tydligare. Vidare kan samarbete ge möjligheter till nya aktiviteter och därmed arbetstillfällen.

Analysen visar att det finns möjligheter, som ökar genom ett aktivt samarbete inom ramen för LEADER-programmet. En del av hoten ligger inom det politiska området och förhoppningar kan knytas till att det kommunala samarbetet kan ökas genom arbetet inom LEADER. Andra hot kan elimineras genom ökat samarbete inom den egna kommundelen.

De allt mer tydliga varningssignalerna rörande ett förändrat klimat ger anledning att tro att flera lokala initiativ kommer att handla om energi- och miljöförbättringar.

För att skapa den önskade utvecklingen krävs entreprenörskap. Det måste finnas människor som vill, vågar, har nätverk och uthållighet i sitt arbete. En entreprenör kan finna nya lösningar och därmed utveckla nya verksamheter. Han eller hon kan också driva verksamhet på nya sätt eller med nya metoder. Entreprenörskapet måste stödjas och därför blir kompetensstöd och -utveckling mycket viktigt. Entreprenörskapet kan också utvecklas i t ex en förening, kollektiv eller i kooperativa former.

Entreprenörskapet måste stödjas genom en anda av öppenhet och vilja att våga pröva nya idéer eller lösningar. För att projekt skall bli lyckosamma krävs ett löpande stöd, såväl avseende rent projektarbete som dess administration.

Övriga lokala SWOT-analyser har i stort bekräftat den övergripande gemensamma analysen, även om lokala skillnader finns

I området DalÄlvarna ingår 8 kommuner. Huvudsakligen kommer projekt att initieras lokalt. Därför är det viktigt att samordna Leaderarbete på ett bra sätt.

För att nå syftet med LEADER-programmet för DalÄlvarna måste det därför finnas ett antal kriterier för att programmet skall bidra till en positiv utveckling.

Tydliga mål

Målbilden måste vara så tydlig att det inte råder någon som helst tvekan om vad de enskilda projekten skall syfta till. Det innebär att målen skall vara entydigt mätbara och att de skall följas upp, dels av det enskilda projektet, dels av det kommunala handläggare och slutligen av verksamhetsledare och centrala LAG.

Öppna relationer

För att organisationen skall fungera ställs det stora krav på att goda relationer och därtill hörande kommunikation skall vara dubbelriktad och tydlig. Öppenhet krävs i diskussioner och beslut.

Stort deltagande

Det är särskilt viktigt att mobilisera stora grupper av befolkningen. Frågor kring mobilisering kommer att bli särskilt viktiga eftersom många projekt, främst rörande olika slag av lokal service, kommer att kräva support även från omgivningen. Underrepresenterat kön skall ha minst 40% deltagande.

Tydliggörande av befintliga resurser

Eftersom det kommer att finnas flera program (Axlar) som behandlar landsbygdens utveckling är det viktigt att tydliggöra vilka som program som syftar till vad och hur de kan samverka för en positiv utveckling.

Beskrivning av utvecklingens positiva värden

För att projekt skall bli framgångsrika måste positiva konsekvenser tydliggöras på ett bra sätt. Inte minst skall det långsiktiga värdet framhållas. Invånarna i projektets närområde skall kunna se nyttan av ett framgångsrikt projekt. Detta förutsätter en kontinuerlig utvärdering

Kompetensutveckling under projektiden

Projekten skall ha en långsiktig profil. De skall vara hållbara över tiden. Därför kommer det att krävas särskilda insatser i form av utbildning.

Kompetenshöjande stöd bör finnas under hela LEADER-perioden för att stödja nya idéer, utveckla projekt och projektdeltagare.

Initialt kommer det att behövas projektskrivarhandledning och sedan successivt stöd i entreprenörskap, företagande och förmåga att finna inkomstkällor för produkter/tjänster (ekonomisering av verksamheter).

6. Mål

Projekten skall

- bidra till bygdens utveckling
- vara ekologiskt hållbara
- vara kommersiellt uthålliga och
- skapa sysselsättning över tiden

Projekten skall vidare

- arbeta i sådana former att alla kan stimuleras delta över tiden

DESSA MÅL KOMMER ÄVEN ATT UTGÖRA URVALSKRITERIER FÖR VÅRA LEADERPROJEKT.

Minst två av målen skall vara uppfyllda i varje projekt.

Vi vill se en levande landsbygd, med tillgång på god service. Det kommer att ställa stora krav på samverkan mellan olika organ inom såväl offentlig sektor som enskilda människors förmåga att förverkliga sina idéer och stöd av det privata näringslivet och det ideella föreningslivet. För att detta skall kunna ske krävs mötesplatser på lokal nivå.

Ett steg i den utvecklingen är att alla kommuner, som skall ingå i programmet har förbundit sig att ha en namngiven person med ansvar att stödja sin kommuns program. Dessutom har kommunen lovat utveckla ett landsbygdsprogram.

Genom samarbete mellan människor involverade i länets samlade landsbygdsutveckling, ett partnerskap, så avser vi att stödja alla former av samverkan och regional utveckling.

Övergripande skall projekten vara långsiktigt hållbara och ge arbetstillfällen på landsbygden. Målen nedan skall vara uppnådda vid projektperiodens slut. Detta förutsätter en kontinuerlig utvärdering.

Konkreta mål:

Under programtiden skall följande uppnås:

- minst 96 nya arbetstillfällen (avser heltid)
- minst 240 nya verksamheter (10% personer med utländsk bakgrund, i övrigt lika fördelat mellan könen -
- minst 96 ungdomsprojekt
- minst 1500 deltagare i utbildning inom DalÄlvarnas projektramar
- minst en ny mötesplats eller mötesform skall skapas i varje kommun
- ingen belastning skall ske på miljön

Indikatorer

Exempel på indikatorer:

Bidra till bygdens utveckling.

- Antalet arbetstillfällen -
- Antalet nya verksamheter startade av kvinnor/män -
- Antalet nya verksamheter startade av personer med utländsk bakgrund -
- Antalet deltagare i utbildningsinsatser -
- Antalet nya mötesplatser -
- Antalet nya nätverk -
- Antalet internationella kontakter utifrån Leaderområdets strategi -
- Antalet ungdomsprojekt -
- Antalet nystartade samverkansaktiviteter mellan privat och offentlig service -
- Antalet miljöförbättrande åtgärder -

Underrepresenterat kön skall uppgå tillminst 40% i ovan angivna indikatorer.

7. Strategi

Utifrån analysen har området valt tre teman för sitt Leaderarbete.

*Livskraftiga verksamheter på landsbygden (30 %),
Attraktiv landsbygd för alla (30 %) och
Former för landsbygd i förändring (15 %)*

7.1. Strategiska tankar

Det finns ett antal strategiska tankar att beakta under arbetet. Dessa är valda med tanke på att landsbygden skall utvecklas på ett positivt sätt. De har också förankring i andra teman som genomsyrar samhället idag. Direkt stöd till företag eller liknande verksamheter ges i andra program.

Ungdom

Ungdomar skall ges möjlighet att medverka och även driva egna projekt.

Ökad jämställdhet.

I alla grupperingar strävar vi efter en ökad jämställdhet. Vår målsättning är att underrepresenterat kön skall ha minst 40% närvaro i samtliga grupperingar.

Integration

Nyblivna svenskar och personer med utländsk bakgrund skall stimuleras att medverka i programmet.

Miljö

För att skapa en hållbar utveckling måste miljöaspekter alltid vägas in i arbetet. Det gäller såväl i dag kända som sådana som kan komma i dagen under programmets gång.

Mötesplatser

I många sammanhang kommer det upp frågor som rör mötesplatsens betydelse. Vi vill stimulera till att sådana upprättas, i första hand utifrån de givna förutsättningar som finns. Det kan gälla offentliga lokaler, bygdegårdar, föreningslokaler eller andra lokaler som kan komma att nyttjas.

Serviceplatser

Servicen på landsbygden är avgörande för dess utveckling. Tyvärr finns en trend mot att offentlig och annan service centraliseras alltmer. Programmet skall stimulera lokal serviceutveckling antingen det gäller att behålla det befintliga eller att utveckla den.

Internationellt

Internationella kontakter skall utvecklas. Om möjligt skall utvecklingsprogram som InterReg m. fl. utnyttjas för att skapa långsiktiga relationer och kunskapsutbyten. Dessa kunskapsutbyten skall ha bäring på de utvecklingsområden vår Leaderplan prioriterat nämligen

A) Livskraftiga verksamheter på landsbygden. Här gäller det att skapa nätverk med liknande bygder/områden i EU som har liknande problemställning/liknande möjligheter som Leader DalÄlvarna för att få bygden att överleva/att utvecklas.

B) Attraktiv landsbygd för alla. Här gäller att vi upprättar kontakter med bygder/områden inom EU som har för avsikt att utveckla besöksnäringen/har utvecklat besöksnäringen och som utvecklar/har utvecklat fler entreprenörer inom besöksnäringen.

C) Former för landsbygd i förändring. Här finns möjlighet att tillsammans med andra bygder/andra områden inom EU skapa gemensamma utbildningsinsatser för bygdernas överlevnad.

D) Ungdomar. Det är speciellt viktigt att ungdomar från olika bygder/områden inom EU får möjlighet att träffas och att stimuleras till att delta i bygdernas utveckling. Det är därför viktigt att alla internationella kontakter har deltagande av ungdomar.

Långsiktigt kommersiellt hållbart

Allt arbete skall ha som mål att vara långsiktigt hållbart och skapa varaktiga arbetstillfällen. Det innebär att programmet har en kommersiell inriktning.

7.2. Insatsområden

Inom området har vi valt tre insatsområden

Livskraftiga verksamheter på landsbygden (30 % av medlen),

Attraktiv landsbygd för alla (30 % av medlen) och

Former för landsbygd i förändring (15 % av medlen)

Medel mellan dessa områden är tänkta att fördelas enligt siffrorna inom parentes. Resterande 25 % disponeras av den centrala LAG-gruppen för dess administration (maximalt 18 %) och kommunövergripande arbete. Denna uppdelning skall ske i varje kommun och även ungdomsprojekten skall följa samma mönster. I nedanstående presentation ser vi ungdomsprojekten som ett fjärde insatsområde, delvis integrerat i den övriga tre. Nedan följer en mer detaljerad beskrivning av varje område.

7.2.1. Näringsliv/verksamheter

Livskraftiga verksamheter på landsbygden (30%)

Bakgrund.

Då bygden förlorar sin butik och sin skola och andra samhällsnyttiga funktioner uppstår ofta pessimism och förlorad framtidstro. Vår ambition är att vända trenden och medverka till att landsbygden får en långsiktigt hållbar överlevnad och utveckling. Våra bygder utvecklades en gång av många människors engagemang i föreningar och via folkrörelser. De var i mångt och mycket sin tids svar på det vi idag kallar samhällsentreprenörer som drevs av en vilja att genomföra utveckla och förbättra. Vi kan konstatera att mycket av den verksamheten som var själva livsnerven i samhällsutvecklingen stelnat i sina former och i många sammanhang dött ut. På många håll finns ändå goda exempel i vårt land på hur nytänkande och entreprenörskap skapat positiv utveckling och verksamhet i samhället. det är vi själva, befolkningen i bygden som är den absolut viktigaste resursen för att skapa utveckling.

Syfte.

Genom att samla representanter för offentligheten i bygden (skola, barnomsorg, äldreomsorg, distriktssköterska), det privata näringslivet (företag i bygden, butik etc) och den sociala ekonomin (byutvecklingsgrupper, föreningar etc) vill vi skapa utvecklingsprocesser som utgår från förståelse, engagemang och mobilisering. När vi blandar grupperingar från de tre sektorerna uppstår en framåtanda där bygden och bygdens utveckling hamnar i centrum. Här uppstår ett nytt entreprenörskap där gränserna mellan sektorerna suddas ut och det uppstår nya företags- och organisationsformer som i sig kan ha både samhälleliga och kommersiella utbud. Syftet med livskraftiga verksamheter på landsbygden är att utifrån dessa pågående utvecklingsprocesser skapa projekt som medverkar till bygdens långsiktiga överlevnad och utveckling. Dessa nya verksamhetsformer medverkar till att bygdens medborgare får förutsättningar för att bo kvar och få sin utkomst i bygden.

Mål.

Målsättningen med livskraftiga verksamheter på landsbygden är att skapa projekt så att

-48 nya arbetstillfällen (heltidsmått) skapas

och/eller

-140 nya verksamheter skapas.

Åtgärder.

Det lokala partnerskapet utvecklar projekt utifrån en långsiktigt hållbar helhetssyn gällande bygdens utveckling. Beslut tas sedan i LAG.

7.2.2. Natur och kultur

Attraktiv landsbygd för alla (30 %)

Bakgrund.

Området är valt med tanke på den struktur som de involverade kommunerna har. Tätorterna är relativt små och landsbygden är omfattande. En dominerande näringsgren är turismen med besökande såväl från Sverige som från andra länder. Denna näring kan ge stadigvarande arbetstillfällen samtidigt som den stimulerar den egna kommundelen till att fortsätta utvecklingsarbete i syfte att skapa lokal service och attraktivitet. Området är väl marknadsfört via turismbolag. Problemet är att det finns för få entreprenörer inom turismnäringen samt för besökaren attraktiva upplevelsepaket.

Syfte.

Syftet med insatsområdet "Attraktiv landsbygd för alla" är att besöksnäringen utvecklas som i sin tur skapar nya arbetstillfällen och därmed möjliggör att allt fler har möjlighet att leva, bo och få sin utkomst på landsbygden. Åtgärden kan leda till inflyttning som i sin tur kan innebära rustning av gamla fastigheter och nybyggnation.

Besöksnäringen kan ge stora möjligheter, inte minst kopplat skog och vatten sommar såväl som vinter. Insatsområdet skall stimulera till att nya verksamheter och nytt upplevelseentreprenörskap skapas samt att dessa upplevelser paketeras och görs attraktiva för kunderna/besökarna.

Kulturens roll måste framhållas. Kulturaktiviteter lockar besökare samtidigt som de kan skapa kraftfulla band mellan innevånare i en bygd. Kreativa entreprenörer hittar möjligheter att hitta områden där livskraftiga verksamheter skapas. Kulturens värde för integration, hälsa och regional tillväxt är betydande.

Kultur skall ses som ett brett begrepp i vårt Leaderprogram och innefatta såväl traditionella aktiviteter inom musik, teater och bygdespel som nytänkande ungdomliga kulturinslag.

Vi vill inom insatsområdet "Attraktiv landsbygd för alla" skapa projekt som leder till att nya upplevelsepaket skapas på landsbygden samtidigt som allt fler människor får sin utkomst i besöksnäringen.

Mål

Målsättningen med attraktiv landsbygd för alla är att skapa projekt så att

- 48 nya arbetstillfällen (heltidsmått) skapas

och/eller

-100 nya verksamhetsformer skapas

Åtgärder.

Det lokala partnerskapet utvecklar projekt utifrån en långsiktigt hållbar helhetssyn gällande besöksmål och besöksnäring. Beslut tas sedan i LAG.

7.2. 3. Lokalt engagemang

Former för landsbygd i förändring (15 %)

Bakgrund.

Området är valt på grund av att just förändringsbenägenhet och nytänkande är nödvändigt för att utvecklingen skall bli bestående. Bygdens innevånare måste lära sig hur man hanterar och stimulerar utveckling av detta nytänkande.

Syfte.

Syftet med insatsområdet "Former för landsbygd i förändring" är ha en landsbygd som visar förändringsbenägenhet, är öppen för nytänkande, utvecklingsinriktad och organisatorisk kunnig att driva egna utvecklingsprojekt

Insatsområdet "Former för landsbygd i förändring" skall stimulera aktiviteter som utvecklar arbetsmetoder genom ökad kunskap om kreativitet och nytänkande Det skall också bidra till utvecklade arbetsformer genom kunskap om olika modeller och hur människor stimuleras till utveckling

Det skall forma modeller passande olika slags projekt och former för ledarutveckling avseende lokala projekt

Insatsområdet skall stimulera till alternativa arbetsmetoder, som nätverk, kunskapsspridning och samverkan kan leda till. Det är viktigt att stimulera till utveckling i syfte att öka projektens värdeinnehåll

Inom området ryms insatser för att öka en bygds medvetande om behovet av samlad insats för utveckling, olika kompetenshöjande aktiviteter riktade mot projektledning och projektdeltagare och arbete för ökad mobilisering av bygden. färdigheter, erfarenheter, känslor och värderingar samt samordning och ledning ges utrymme inom området.

Mål.

Det innebär att den samlade kompetensen, d v. s. kunskaper, Målsättning med insatsområdet landsbygd i förändring är att

- minst 1500, varav minst 40% av underrepresenterat kön, landsbygdsbor deltar i kompetenshöjande utvecklingsarbete för att hitta långsiktigt hållbara metoder för sina bygders utveckling och
- att minst en ny mötesplats eller mötesform skapas i varje kommun.

Åtgärder.

Det lokala partnerskapet definierar behov av kompetenshöjande åtgärder och söker medel för detta hos LAG.

7.2.4. Ungdomar

Bakgrund

En viktig del i de tre valda insatsområdena är ungdomar. I många sammanhang, där barn och ungdomar berörs, saknas deras representation. Med en meningsfull, trygg och engagerad uppväxt, spelar ungdomen en viktig roll i den framtida utvecklingen av sin hembygd. Det är upp till de vuxna och etablerade i samhället att se till att utanförskap förhindras och att förutsättningar för delaktighet och engagemang skapas.

Ungdomar skall kunna driva projekt för att utveckla egna verksamheter eller förverkliga idéer som de har. Ungdomsprojekten har normalt en begränsad budget och kraven på långsiktighet och arbetstillfällen har tonats ner. De skall i möjligaste mån anpassas till de valda insatsområdena.

De kan också ses som ett sätt att bidra till ungdomars känsla för demokratin och dess processer.

Syfte

Syftet med ungdomsprojekt är att lära och stimulera till att bidra med idéer och insatser för att utveckla landsbygden. Projekten skall innebära en avstamp för att senare i livet kunna hjälpa till med att utveckla sin del av landsbygden.

Genom att stimulera nytänkande som stärker ungdomars ledarskap och entreprenörskap stärks ungdomars engagemang i samhället.

Mål

Målsättningen är att minst 96 ungdomsprojekt startas, varav minst 40% startas av underrepresenterat kön.

Åtgärd.

De särskilda ungdomsprojekten skall behandlas och utvärderas enligt LAG:s anvisningar. Dessa projekt skall ha begränsad ekonomisk ram och kraven på hållbarhet och sysselsättning är avsevärt lägre. Det främsta är att lära ut metodik för gemensam utveckling samt stimulera till att ta aktiv del i sin egen bygds utveckling.

7.3. Arbetsmetod

Arbetet skall inriktas på att stödja aktiviteter som bidrar till att målen uppfylls.

Det handlar om att informera, aktivera och utbilda, entusiasmera och exemplifiera. Information och entusiasm ingår i mobiliseringsfasen, medan stöd och utbildning ingår som en naturlig del av handlingsfasen då projekten skall förverkligas. Exemplifiering skall kunna ske kontinuerligt för att ge stöd, väcka idéer och ge lösningar.

Det är mycket viktigt att ett underifrånperspektiv upprätthålles, d v s förslagen skall komma från människor önskemål och behov.

Leaderarbete skall alltid ske med partnerskapstanken levande. Många projekt kommer att drivas i partnerskap, även så inte kommer att vara ett krav.

8. Samarbeten och nätverk

Samarbete kommer att ske med aktörer som kan bidra till utvecklingen inom vårt område. Där ser vi främst regionala organ samt organisationer som har intressen knutna till området.

Avstämningsmöten och informationsträffar kommer att arrangeras löpande inom området.

FjällLeader är ett naturligt samarbetsområde, eftersom DalÄlvarna gränsar till området, som dessutom delar två i DalÄlvarna ingående kommuner, Malung-Sälen och Älvdalen.

Vi avser att medverka i det nationella Leadersamarbetet. Vidare kommer vi utveckla redan tagna kontakter i andra länder.

Vi vill också medverka i internationella projekt i syfte att utbyta erfarenheter, kunskaper och relationer. Vi tror att andra länders arbete kan ge oss viktiga impulser i vårt arbete.

Genom att flera av de ingående kommunerna har kontakter med andra länder ser vi att flera möjligheter till internationellt samarbete finns. Detta framgår också av avsnitt 3.10.

9. Koppling till andra program

DalÄlvarna kommer att medverka i övriga landsbygdsprogram i mån av möjlighet och vi ser också ett behov av att samverka för att uppnå bästa möjliga resultat inom vårt område.

Länsstyrelsen i Dalarna har ju valt ut 6 st fokusområden:

Kollektiva nyttigheter och negativa externa effekter.

Företags- och produktutveckling.

Marknad och konsumtion.

Lokalt engagemang

Nätverk och samverkan.

Kompetensutveckling, information och kunskapsspridning.

Samtliga dessa fokusområden är prioriterade i vår Leaderplan

Kopplingen till Dalastrategin är uppenbar. Vårt område arbetar utifrån det samspelta Det gränslösa, Det attraktiva, Det bärkraftiga och Det välkomnande Dalarna.

En klar koppling finns också till det kommersiella programmet för Dalarnas län 2004-2007 och dess fortsättning i det nya Serviceprogrammet.

Denna strategi bidrar till att målen i det nationella landsbygdsprogrammet uppfylls. Vår Leaderplan har främst bäring på Axel 2: Bevara och utveckla ett attraktivt landskap, men har också bäring på Axel 3: Diversifiering och hållbart utnyttjande av landsbygdens samlade resurser samt i viss mån Axel 1: Förbättra konkurrenskraften inom jord- och skogsbruksektorn.

Vi avser också att stödja InterReg och andra program som delar våra mål.

Jämställdhetsstrategin och integrationsstrategin kommer dessutom att vara styrande för arbetet inom Leader DalÄlvarna.

10. LAG-grupp

LAG-gruppens juridiska status skall vara en ideell förening, vars stadgar skall vara en garanti för att partnerskapet skall fungera väl och för att föreningen skall ha erforderlig kompetens och handlingskraft att handha offentligt stöd.

Den ideella föreningen skall vara öppen för medlemskap och ledas av en styrelse. Stadgar skall upprättas för denna förening i enlighet med anvisningar från Jordbruksverket.

En interimsstyrelse är tillsatt (Se bil 15.1). Interimsstyrelsen arbetar f.n. med stadgar och utgör också valberedning inför val av LAG. Den idéella föreningen kommer att bildas i början av augusti månad.

LAG skall vara brett sammansatt och ha företrädare från varje kommun. De skall komma från den ideella sektorn, det privata näringslivet och den offentliga sektorn. Den privata och den idéella sektorn skall vara i majoritet. Dessutom skall minst två av representanterna i LAG vara ungdomar. Vi eftersträvar i all vår verksamhet en modell där underrepresenterat kön uppnår minst 40% deltagande/representation. Detta gäller också LAG. I LAG skall vi också sträva efter att ha ett integrerat, mångfaldigt representantskap. I LAG skall ingå personer med kompetens från besöksnäring och entreprenörskap. Minst en av LAG:s medlemmar skall ha företagarbakgrund.

LAG utgör styrelse i den ideella föreningen.

Programsekretariat skall upprättas efter beslut i LAG.

I programförutsättningarna som kommunerna ställt sig bakom finns åtagandet att det skall finnas kommunala handläggare som stödjer det lokala arbetet, att det skall upprättas landsbygdsprogram och att kommunen bistår med medel för medfinansiering.

11. Organisation

Det initiala arbetet har skett i en arbetsgrupp som satts upp av de ingående kommunerna. Den har haft följande initiala förutsättningar.

Grundläggande för LEADER-områdets organisation är att den skall vara enkel, men ändå säkrad så att de mesta medlen går till lokal utveckling. LAG, med representanter från offentlig, privat och ideell/social sektor, ansvarar för det totala programmet. Den beslutar om vilka projekt som skall bedrivas inom området. Dessutom skall den ansvara för gemensamma projekt som går över kommungränser, projekt i samverkan med andra Leaderområden och internationella projekt samt viss utbildning. De huvudsakliga administrativa resurserna skall finnas hos LAG.

I varje kommun föreslås en lokal grupp (gärna uppbyggd enligt LAG-principer), som skall kunna initiera, rådgiva och rekommendera projekt som föreslås från resp. kommun. Denna grupp skall bestå av representanter för de tre parter som skall samverka (offentliga, privata och ideella/sociala representanter) Administrationen för detta skall ske hos de kommunanställda som sysslar med landsbygdsutveckling i respektive kommun. Dessa samordnar och följer upp beslutade lokala projekt i varje kommun.

Beslut om godkända projekt skall meddelas varje kommun, så att den politiska organisationen är orienterad om vad som sker i den egna kommunen. Utifrån LAG:s anvisningar utvecklas inom varje kommun lokala rekommendationer för projekt.

Över LEADERperioden skall en rättvis medelsfördelning mellan kommunerna eftersträvas. Det innebär att en kommun kan erhålla mer projektmedel ett år och mindre ett annat.

Inom området skall ungdomsprojekt kunna genomföras inom vissa medelsramar. Syftet med detta är bl. a. att lära ungdomar ta initiativ, se möjligheter i den egna bygden och främja samarbete över kommun- och landsgränser.

12. Resursbehov

LAG blir som redan angetts en juridisk person med egen administration. Den anställda personalen kan komma att motsvara högst 2 heltidstjänster. Vissa utbildnings- och utvärderingstjänster kan komma att upphandlas. Kostnaden för administrativ personal och övrig administration beräknas till ca 800 000 kr/år. I detta ingår viss information, och nätverksarbete. Övergripande projektarbete beräknas kosta omkring till 200 000 kr/år.

Totalt får ej mer än 18 % av den totala budgeten läggas på administration.

13. Utvärdering och effektmål

Utvärderingen är viktig som uppföljning det kontinuerliga arbetet och för att framgångsrikt kunna genomföra planen. Budgetuppföljning är en självklar del i detta arbete.

Utvärderingen kommer att ske i enlighet med den nationella planen och nedan angivna planspecifika indikatorer.

Varje projekt skall granskas, utvärderas för att se om det bidragit till hållbar utveckling och sysselsättning.

Den kontinuerliga uppföljningen syftar också till att kunna bidra till att arbetsmetoder i projekten utvecklas och blir hållbart över tiden. Detta skall också bidra till att arbetet för bygdens utveckling skall kunna fortsätta även utan för Leaderprojektens ram.

Projektnivå:

Varje projekt skall bedömas utifrån av LAG fastställda kriterier. Dessa avser projektens möjligheter att uppfylla de övergripande målsättningarna i planen. Miljö- och jämställdhetseffekter bedöms också.

Insatsområdena:

Varje insatsområde skall årligen bedömas. Om obalans uppstår skall antingen kriterierna ses över eller omfördelning av medel mellan områden ske.

Andra utvecklingsinsatser:

Arbetet i partnerskap, samverkan med och mellan kommuner skall utvärderas i syfte att ständigt nå förbättring. Arbetsmetoderna skall utvecklas och goda exempel lyftas fram och rapporteras, eftersom de är en viktig faktor för framgång och inspiration för andra projekt och Leaderområden.

14. Stöd för genomförande

Alla organisationer/personer som avsett ingå i LAG stöder vårt arbete. Vidare gäller samma för den förening som skall bildas. Den skall stå öppen för alla som vill vara med i den.

De inblandade kommuner bidrar med stöd enligt bilagda förbindelser.

Länsstyrelsen i Dalarnas län har stött framtagandet av denna ansökan.

Vidare skall det som stöd för det interna arbetet finnas av LAG upprättad marknadsplan som också innehåller informationsplan avseende gemensam information inom området. Utbildning skall lämnas sammanhållet inom området enligt särskild plan.

15. Bilagor

15.1. Beskrivning av processarbetet inom området

15.1.1. Demokratidag i Mora 2007

15.2. Medelsbeslut från Gagnef

15.3. Medelsbeslut från Leksand

15.4. Medelsbeslut från Malung-Sälen

15.5. Medelsbeslut från Mora

15.6. Medelsbeslut från Orsa

15.7. Medelsbeslut från Rättvik

15.8. Medelsbeslut från Vansbro

15.9. Medelsbeslut från Älvdalen

15.10 Utkast till stadgar för LAG